

โรคคอตีบ

(Diphtheria)

โรคคอตีบเกิดจากเชื้อ *Corynebacterium diphtheria* ซึ่งเป็นเชื้อแบคทีเรียแกรมบวก รูปร่างแท่ง ปกติพบได้บริเวณผิวหนังและเยื่อเมือกในรูจมูก คอของคนและสัตว์โดยไม่ก่อโรค แต่เฉพาะเชื้อคอตีบชนิดที่สร้างสารพิษเท่านั้นที่จะสามารถก่อโรคได้ ติดต่อโดยการหายใจเอาละอองฝอยที่มีเชื้อปนเปื้อน (droplet transmission) เชื้อจะสามารถอยู่ในลำคอของพาหะได้นานถึง 2 เดือน และสำหรับผู้ป่วยโรคคอตีบ เมื่อรักษาหายแล้วอาจพบเชื้อต่อไปได้อีก 3 เดือน ระยะฟักตัวของโรคทั่วไปจะอยู่ที่ประมาณ 2 - 5 วัน (ตั้งแต่ 1 - 10 วัน)⁽¹⁾

แนวโน้มการเกิดโรคในช่วง ปี พ.ศ. 2554 - 2558 (ค.ศ. 2011 - 2015) อัตราป่วย 0.03 - 0.10 ต่อประชากรแสนคน ในปี พ.ศ. 2555 (ค.ศ. 2012) มีการระบาดของโรคคอตีบพบผู้ป่วย 63 ราย อัตราป่วย 0.10 ต่อประชากรแสนคน อัตราป่วยส่วนใหญ่ในภาคใต้ 0.22 ต่อประชากรแสนคน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (0.17) และภาคเหนือ (0.06) (รูปที่ 1) ซึ่งเป็นกลุ่มอายุ 5 - 9 ปี 0.32 ต่อประชากรแสนคน รองลงมา คือ 0 - 4 ปี (0.31) หลังจากนั้นอัตราป่วยลดลงในปี พ.ศ. 2556 - 2558 (ค.ศ. 2013 - 2015) (รูปที่ 2)

ปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) สำนักระบาดวิทยา ได้รับรายงานผู้ป่วยยืนยันโรคคอตีบ รวม 20 ราย จากระบบเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา (รง.506) อัตราป่วย 0.03 ต่อประชากรแสนคน สูงกว่าปีที่ผ่านมาเสียชีวิต 6 ราย อัตราป่วยตาย ร้อยละ 30 ผู้ป่วยเพศหญิง 12 ราย เพศชาย 8 ราย อัตราส่วนเพศชายต่อเพศหญิง เท่ากับ 1 : 1.5 กลุ่มอายุ 0 - 4 ปี มีจำนวนผู้ป่วยสูงสุด 7 ราย รองลงมา คือ กลุ่มอายุ 10 - 14 ปี 4 ราย 5 - 9 ปี 3 ราย 15 - 24 ปี 3 ราย 25 - 34 ปี, 35 - 44 และ 55 - 64 ปี กลุ่มละ 1 ราย อาชีพที่พบผู้ป่วยสูงสุด คือ ในปกครอง 8 ราย รองลงมา คือ นักเรียน 7 ราย รับจ้าง 2 ราย เกษตรกรรม งานบ้าน และอื่น ๆ กลุ่มละ 1 ราย สัญชาติไทยป่วยสูงสุด 13 ราย รองลงมา คือ พม่า 4 ราย ลาว กัมพูชา และอื่น ๆ สัญชาติละ 1 ราย

พบผู้ป่วยได้ตลอดปี ไม่เกิดโรคตามฤดูกาล พบผู้ป่วยสูงสุดในเดือนมิถุนายน 6 ราย (รูปที่ 3) ผู้ป่วยในเขตเทศบาล 6 ราย ร้อยละ 30 ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล 14 ราย (70) ผู้ป่วยเข้ารับการรักษาเป็นผู้ป่วยนอก 5 ราย ร้อยละ 25 และเป็นผู้ป่วยใน 15 ราย (75) จังหวัดที่มีอัตราป่วยสูงสุด 10 อันดับแรก คือ จังหวัดยะลา 0.97 ต่อประชากรแสนคน รองลงมา คือ พังงา (0.76) ตาก (0.52) อ่างทอง (0.35) ปัตตานี (0.29) จันทบุรี (0.19) ฉะเชิงเทรา (0.14) ขอนแก่น (0.11) นนทบุรี (0.08) สงขลา (0.07) และกรุงเทพมหานคร (0.02) (รูปที่ 4)

ภาคใต้มีอัตราป่วยสูงสุด 0.11 ต่อประชากรแสนคน รองลงมา คือ ภาคเหนือ (0.03) ภาคกลาง (0.02) และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (0.01)

การตรวจสอบข่าวการระบาด พบผู้ป่วยเข้าเกณฑ์สอบสวนโรค 37 เหตุการณ์ จากรายงานสอบสวนโรคพบเหตุการณ์การระบาดในสถานที่สำคัญ คือ ที่พักคนงานก่อสร้าง อ.ไทรน้อย จ.นนทบุรี ในเดือนกรกฎาคม 2558 พบผู้ป่วยโรคคอตีบ 2 ราย เป็นเด็กชายชาวลาวและกัมพูชา ปัจจัยเสี่ยงที่ได้จากการสอบสวนโรค คือ อาจเกิดจากการนำเข้าเชื้อมาจากประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวประกอบกับผู้ป่วยทั้ง 2 ราย ไม่มีประวัติการฉีดวัคซีนป้องกันโรคคอตีบ ครอบครัวยุ่อย่างแออัดและมีสุขลักษณะที่ไม่ดี⁽²⁾

สรุป ปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) สำนักระบาดวิทยา ได้รับรายงานผู้ป่วยโรคคอตีบ 20 ราย มีรายงานโรคคอตีบมาจากทุกภาค ส่วนใหญ่ได้รับรายงานมาจากภาคใต้ และภาคเหนือ พบผู้ป่วยสัญชาติไทยมากที่สุด รองลงมา คือ ลาว พม่า และกัมพูชา ตามลำดับ ซึ่งเป็นกลุ่มในปกครอง นักเรียน และกลุ่มผู้ใหญ่ ตามลำดับ แสดงให้เห็นความครอบคลุมของวัคซีนในกลุ่มเด็กในปกครอง และนักเรียนที่ยังครอบคลุมไม่เพียงพอต่อการป้องกันโรค ดังนั้น ควรมีมาตรการการเพิ่มความครอบคลุมการฉีดวัคซีนป้องกันโรคคอตีบในเด็กแรกเกิด เด็กวัยเรียน กลุ่มผู้ใหญ่ รวมไปถึงแรงงานต่างด้าว ให้มากขึ้นเพื่อรองรับรูปแบบการเคลื่อนย้ายของประชากรหลังมีการเปิดประชาคมอาเซียน การอยู่ร่วมกันของประชากรในเชื้อชาติต่าง ๆ อาจเป็นปัจจัยของการระบาดของโรค

เอกสารอ้างอิง

1. สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.การตรวจวิเคราะห์เชื้อคอตีบทางห้องปฏิบัติการ[อินเทอร์เน็ต].ไม่ระบุปี [สืบค้น วันที่ 5 พฤษภาคม 2559]; เข้าถึงได้จาก: [http://dmsc-library.moph.go.th/ebooks/files/showimgpic%20\(15\).pdf](http://dmsc-library.moph.go.th/ebooks/files/showimgpic%20(15).pdf)
2. สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.ฐานข้อมูลรายงานการสอบสวนโรค. โปรแกรมตรวจสอบข่าวการระบาด [อินเทอร์เน็ต]. 2559 [สืบค้น วันที่ 5 พฤษภาคม 2559]; เข้าถึงได้จาก:<http://www.boe.moph.go.th/evenbase>

ผู้เรียบเรียง

สุภาวรรณ วันประเสริฐ

บรรณาธิการวิชาการ

พญ.ดารินทร์ อารีย์โชคชัย, น.สพ.ธีรศักดิ์ ชักนำ

Fig.1

Reported cases of diphtheria per 100,000 population by region, Thailand, 2011 - 2015

Fig.2

Reported cases of diphtheria per 100,000 population and case fatality rate by year, Thailand, 2006 - 2015

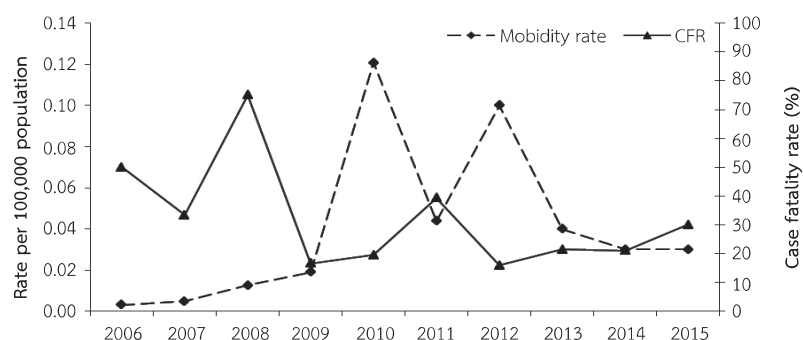

Fig.3

Reported cases of diphtheria by month, Thailand, 2011 - 2015

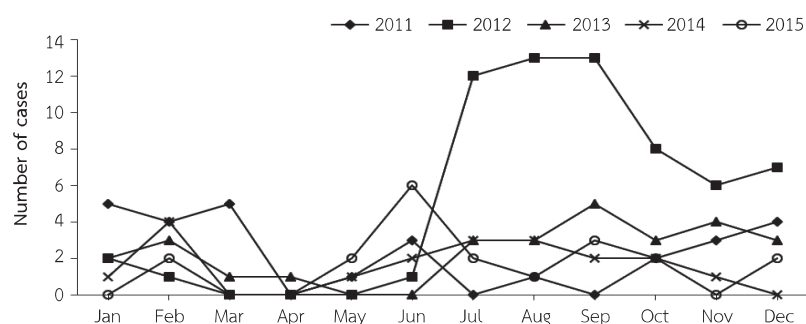

Fig.4

Reported cases of diphtheria by province, Thailand, 2015

